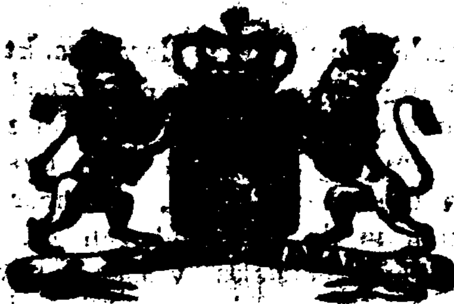
N°. 3. A°. 1834.

DONDERDAG DEN 9den JANUARIJ.

SURINAAMSCHE COURANT.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 3 November.

De *O. P. A. Zeitung*, deelt den volgenden partikulieren brief mede, dd. 31 October uit Parijs:

Sedert het Zuidelijke Schier-eiland het tooneel van gewigtige gebeurtenissen is geworden, heeft men te Parijs, zoo wel aan het Hof als onder het Publiek, begonnen zich ernstig met de Spaansche aangelegenheden bezig te houden. Het voorhistige voor Spanje is nog wel niet zeer klaar, maar toch veel zekerder dan vóór eenigen tijd; de berigten, welke wij van dat land ontvangen, zijn nog wel zeer uiteen loopende, maar men heeft het toch reeds zoo ver gebragt, dat men weet op welke berigten men zich te verlaten heeft. Men is eenigermate bekend geworden met het onderhavige verband der partijen in Spanje, men berekent hare hulpmiddelen, kracht, en zoude reeds met eenige zekerheid een gevoelen over den vermoedelijken uitslag uitbrengen kunnen, zoo niet vooral bij burgerkrijg, veel van het toeval afhing. Zoo veel echter is zeker, dat don *Carlos*, wanneer men de sterkte van zijnen aanhang in aanmerking neemt, niet zoo vergevorderd is, als men zulks in den beginne verwacht had. Wel is waar, hechten wij geen blind geloof aan de berigten der fransche dagbladen dat slechts Biscaje en Navarre don *Carlos* als koning erkennen. Ten allen opkoste de regten van *Isabella* verdedigende, verzwijgen of verbloemen deze dagbladen al wat niet met hun aangenomen stelsel overeenkomt. Wij gelooven echter halgeen reizigers en partikuliere brieven deswegens mededeelen, dat de opstand veel algemeener en uitgestrekter is. Katalonie is opgevuld met *guerillas*, tegen welke de zich aldaar bevindende troepen ter naauwernood verdedigen kunnen,

In Arragon heeft zich een gedeelte der troepen voor don *Carlos* verklaard, de overigen wachten slechts daartoe op een teeken.

In Estremadura heerscht eene oproerige beweging, waarvan men het doel nog niet kent doch welke, ten allerminste, eene partij ten behoeve van don *Carlos* schijnt aan te duiden.

De brieven van Madrid spreken van opstanden en gevechten in de zuidelijke provincien. De voornaamste zetelplaats der royalistische beweging blijft echter in Biscaja en Navarre; hier is de troon van *Isabella* omvergestort; in de overigen waggelt denzelve. Moeijelijk zal het te begrijpen zijn, dat don *Carlos* nog niet in Spanje verschenen is om door zijne tegenwoordigheid aan zijne talrijke partij leven en kracht bij te zetten. Door deze dwaling wint het thans in Madrid heerschende Kabinet veel tijd, om zich zoo mogelijk te bevestigen, maar vermoedelijk is die gebeurtenis niet meer verwijderd. Don *Carlos*, zal men eerstdaags hooren, heeft de grenzen overschreden. Dan zal het dagblad van Madrid spoedig berigten dat *Karel V.* in de hoofdstad is. Sommigen gelooven te Parijs dat don *Carlos*, alvorens beslissenderwijze op te treden, de Oost-Europesche besluiten afwacht, welke tot nog toe te Parijs niet bekend en dus nog veel minder in Portugal aangekomen zijn.

Castilie is in eenen zoodanigen staat van gisting, dat men ieder oogenblik, zonder verwonderd te zijn, zouden kunnen vernemen, dat die provincie geheel in opstand is. De geestelijkheid althans slaat de handen ijverig aan het werk. Ook in naburige provincien was de geestelijkheid meer dan ooit werkzaam om eenen opstand te bewerken. De Heer *Mignet*, welke dezen morgen alhier is aangekomen, heeft de in Castilie heerschende gisting der gemoederen niet onfveinsd.

De *Augsb. Zeitung* berigt het volgende; De oorspronkelijke voorslag met betrekking tot het oord waar de Minister-Conferencien nopens de Duitsche aangelegenheden zullen gehouden worden, zal welligt eene verandering ondergaan en daartoe eerder Dresden of Prag gekozen worden, hetwelk vooral aan Pruissen zoude welgevallig zijn.

Karel X is met den Hertog *van Bordeaux* op zijne terugreis naar Praag, voor ettelijke dagen te Krems doorgekomen. De Hertogin *van Angouleme* is over Weenen derwaarts getogen, en heeft te dier gelegenheid op het Kasteel van Schönbrunn, met Z. M. den jongeren Koning van Hongarije het middagmaal gehouden. De Hertogin *van Berry* verlangde nog eene wijl tijds in Steiermark te verblijven, om vervolgens zich naar Italie te begeven. Men weet niet, of zij hare familie tevreden heeft verlaten; zij schijnt namelijk den wensch geuit te hebben om over de opvoeding des Hertogs *van Bordeaux* te beschikken, waarop zij sedert haar tweede huwelijk bezwaarlijk regt heeft.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 2 November.

De ministeriele bladen, die gisteren verzekerden dat de rust te Madrid, ook bij de ontwapening der koninklijke vrijwilligers, niet was gestoord geworden, vermelden heden dat er van weerszijden eenige dooden en gekwetsten gevallen zijn, en dat aan genoemde vrijwilligers op straffe des doods werd gelast, hunne wapenen af te geven. Door bijzondere berigten, die door denzelfden courrier zijn overgebragt, wil men weten, dat onverwacht de bevolking der hoofdstad is in beweging gekomen, dat eene talrijke menigte zich bij de *Puerta del Sol* en de omliggende straten verzamelde, en onder het geroep van *Leve don Carlos* het palois scheen te naderen; dat bij die gelegenheid ook eenige koninklijke vrijwilligers gewapend zijn te voorschijn gekomen, en het volk hebben aangevoerd. De burgerlijke en militaire autoriteiten waren echter dadelijk bij de hand geweest; de beambten der politie hadden getracht de rust te herstellen, doch toen dit niet spoedig gelukte, was de gewapende magt tusschen beide gekomen, en had de rustverstoorders met geweld uit een gedreven, zoodat des nachts ten drie uren de geheele oploop was geëindigd. Intusschen vond men den volgenden dag door de gansche stad proclamatien aan het volk verspreid en aangeplakt, waarin men de menigte te kennen gaf, dat don *Carlos* zich in Estremadure aan het hoofd zijner aanhangers had geplaatst en van daar op de hoofdstad in vollen aantogt was; dat het dus tijd werd zich te verklaren en de Koningin, die hem het wettig gezag wilde onthouden, te verdrijven. Ten gevolge dezer verschillende voorvallen, had men in den raad van ministers besloten de koninklijke vrijwilligers te ontwapenen, doch het schijnt dat deze maatregel bij het vertrek van genoemden courrier nog niet was ten uitvoer gelegd.

Uit de Zuidelijke Departementen verneemt men niets anders, dan dat de onderscheidene korpsen, die de zaak der Koningin voorstaan, zich hier en daar vereenigen, om in overeenstemming met de magt, door den generaal *Sarsfield* aangevoerd, de opstandelingen gelijktijdig aan te tasten. Het berigt dat de generaal *Santos Ladron* te Pampeluna werd ter dood gebragt, moet te Bilbao en in de omstreken de verbittering zeer hebben aangevuurd, zoodanig zelfs dat het de aanvoerders moeite heeft gekost eenige personen, die bekend stonden als het bestuur der Koningin te zijn toegedaan, voor de woede der menigte te beveiligen

In Navarra wachtte men eerstdaags eenen nieuwen en meer algemeenen opstand.

In Arragon en Katalonieh scheen het rustig, en vormden zich dagelijks, vooral in de kleinere steden, nieuwe korpsen, hetzij constitutionele vrijwilligers, hetzij burgerwachten.

Te Colmar werd in het laatst der vorige maand, de rust ernstig verstoord. Eenige beambten der belastingen hadden de verbittering der Wijngaarders gaande gemaakt, door de gestrenge invordering der regten. Daarop zijn deze naar de stad getogen, de bevolking heeft zich aan hunne zijde geschaard, het huis waar een der hoofdbeambten zijn intrek had, is deerlijk gehavend; en men is eindelijk genoodzaakt geweest, niet alleen de Nationale Garde in de wapenen te roepen, maar zelfs toen deze niet spoedig opkwam; een bataillon infanterie, een eskadron kavallerie en twee batterijen van Neufbrisach en Schelestadt te doen komen, om het volk met geweld uit een te drijven. Deze geheele magt was nog steeds onder de wapenen, om nieuwe ongeregeldheden voor te komen.

Ook te Lyon en elders wordt weder van zamenspanningen onder de Werklieden gesproken, en men zegt dat de maatschappij der regten van den mensch eene belangrijke zitting zal houden, gedurende welke de uitventers allerlei oproerige geschriften zullen verspreiden, om langs dien weg de Policie tot gestrenge maatregelen te noodzaken, en is het mogelijk eenen volksoploop te bewerken.

Ter Beurze heeft dezer dage een zonderling voorval plaats gehad. De Heer *Ganneron*, President van de Regtbank van Koophandel, kwam eensklaps op het denkbeeld om de gaanderijen der beurs aan de spekulerende Dames te ontzeggen, welke van die plaats met de klerken der effekten-makelaars spraken, verbindtenissen teekenden, het *surplus* berekenden enz. De Heer *Ganneron* verschrikt bij de gedachte, dat het schoonste gedeelte van het menschelijke geslacht de zorgen der huishouding zoude verwaarloozen om hier de uitgewonnen penningen op het bewegende rand der geconsolideerde *tiers* te wagen, heeft een manifest uitgevaardigd, waarbij hij het gedrag der spekulerende Dames, als immoreel scheldt, en dezelve naar hare keukens en huishouden terugzendt, als zijnde deze voor haar de beste van alle speculatien.

MENGELINGEN.

IS DE DRUKKING DER LUCHT, DOOR EEN KOGEL VEROORZAAKT, IN STAAT, IEMAND TE DOODEN?

Deze vraag is tweeledig; zij betreft vooreerst de *oorzaak*, en ten tweede het *uitwerksel*.

Men heeft voorbeelden, dat een kogel, op eenen geringen afstand iemand digt voorbijgaande, bij dezen persoon niet alleen eene uitstorting van bloed, maar zelfs eene ontwrichting en eene beenbreuk ten gevolge heeft gehad. Men verhaalt zelfs, dat een kogel, op eenen afstand van twee voet voorbij den mond van iemand gaande, dezen persoon dadelijk doodde.

Den Luitenant-Generaal VAN ROEMER werd, in de batalje bij *Torgau*, door een' kanonskogel, het gevest van zijnen degen weggeschoten, zonder dat hem de kogel zelf trof; en toch werd zijne heup hierdoor zoodanig aangedaan, dat hij, gedurende 4 jaren aan deze heup verlamd was. Doch, hetgene nog zonderlinger is, was dat, toen hij uit zijn' vestzak een' houten naaldenkoker haalde, in welken naalden en spelden waren geweest, hij het een en ander tot een zwart poeder verbrijzeld vond.

Kan het kort voorbijgaan van een' kanonskogel (wanneer hij nog niet veel van zijne kracht heeft verloren) het ontwrichten der leden of het breken der beenderen ten gevolge hebben, dan is het ook wel waarschijnlijk, dat het gaan des kogels voorbij den mond, de borst of den hals eenen plotselingen dood kan veroorzaken. Doch, wat de oorzaak aangaat, hieromtrent is het moeijelijker, een bepaald oordeel te vellen.

Aan de drukking der lucht meen ik niet, dat men deze uitwerkselen kan toeschrijven. Welk een geweld zamengeperste lucht ook uitoefene, en hoe snel ook de voortgang des kogels zij, zoo kan, naar mijn oordeel, het geweld der zamengeperste lucht zich slechts hoofdzakelijk in de rigting doen gevoelen, in welke de kogel wordt voortgedreven. Van ter zijde moet dit geweld maar zeer gering zijn. De snelle voortgang des kogels moet eene *rarefactie* van de lucht achter denzelven te weeg brengen. Heeft nu deze *rarefactie* plaats in de nabijheid van eenig gedeelte van ons ligchaam, dan wordt hierdoor het evenwigt, hetwelk er bestaat tusschen het uiteendrijvend vermogen der vloeistoffen welke dat gedeelte van ons ligchaam bevat, en de drukking des dampkrings tegen dat gedeelte, verbroken, en eene uitoefening van bloed moet hiervan het gevolg zijn. Doch zoude deze oorzaak van dien aard zijn, dat men de uitwerkselen geheel aan dezelve zoude kunnen toeschrijven? Mij komt voor neen. Zoude ook de Electriciteit hierin eene rol spelen?

Wij weten, dat de electrieke vloeistof, met welke alle stoffen meer of min bedeeld zijn, uit hare verbinding wordt losgemaakt, door sommige stoffen eene meer of min sterke wrijving te doen ondergaan. Wij weten, dat die stoffen, welke slechte geleiders zijn, door wrijving electrieke vloeistof loslaten; terwijl andere stoffen, welke goede geleiders zijn, deze vloeistof door aanraking of op een' zekeren kleinen afstand ontvangen; doch dat nimmer de electrieke vloeistof, welke zulk eene stof bevat, door wrijving uit hare verbinding wordt losgemaakt.

Onder de slechte geleiders behoort de dampkringslucht, wanneer zij niet te veel vochtdeelen bevat; en tot de goede geleiders behoort het dierlijk ligchaam, en vooral dat gedeelte, hetwelk veel vocht heeft. Zoude het niet mogelijk zijn, dat, door den snellen voortgang des kogels, en de hierdoor veroorzaakte wrijving der luchtdeeltjes, de electrieke vloeistof uit hare verbinding werd losgemaakt, en dat ons ligchaam, zulk een goede geleider voor deze electrieke vloeistof zijnde, dezelve ontving? Zulk een overgang zoude vooral hevig zijn, wanneer onze mond zich in de nabijheid van deze uitstorting van electrieke vloeistof bevond, omdat de vochtigheid, met welke dezelve steeds vervuld is, dien tot een' nog beteren geleider maakt. Een mensch, aldus gedood, zoude alsdan veel overeenkomst hebben met iemand, die door den bliksem getroffen wordt. De historie van het tot een zwart poeder overgaan der naalden in het kokertje van den Luitenant-Kolonel VAN ROEMER versterkt mij nog meer in dit vermoeden. Deze spelden en naalden zijn betere geleiders dan ons ligchaam; en het is dus bij voorkeur, dat de electrieke vloeistof door dezelve is heengegaan, en ze bij dezen doorgang tot een zwart poeder heeft verbrand.

WAGENMENSTERS.

Een Engelsch blad, hetwelk, in een voortgezet artikel, onder het opschrift: »*Zedenschildering,*" ons eenige zeer levendige voorgestelde fragmenten leverde, spreekt met den grootsten ernst van den hartstogt van vele Engelsche Dames, om hare koetsiers in het mennen van een span paarden te overtreffen. Daar deze onnatuur in andere landen, weinige uitzonderingen niet gerekend, geene plaats heeft, willen wij, met voorbijgang van de bewijzen en verstandsgronden, die de billijke misnoegdheid des wakkeren Brits opstelt, om het teedere geslacht van eene aan deszelfs bestemming geheel vreemde uit- of liever inspanning te wederhouden, hier enkel het tafereel mededeelen, hetwelk hij van zulk eene rostemster schetst.

Ik ging, in gedachten, door *Bondstreet*, toen het geschreeuw van een rijknecht mij verschrikte. Hij was mij reeds op de hielen, en hem een carricle, die, wanneer hij zoo voortjoeg, *negen* mijlen in een uur aflegde; hij werd door eene Dame gereden, die zoo geweldig de teugels aantrok, dat alle muskelen van haar aangezicht opgezwollen schenen. Ik was op zijde gesprongen, en bespeurde thans, dat de tweede rijknecht, zijn' hoed afnemende, mij groette; en in dit oogenblik herkende ik in de rijtuigmenster eene mijner zeer goede bekenden. Zij glimlachte vriendelijk, hield stil, en verontschuldigde zich, dat zij mij bijkans overreden had, dewijl hare paarden, die een paar dagen op stal gestaan hadden, haar schier magtig waren. Een paar beleefde woorden, gelijk het Engelsche *complimenteerboekje* medebrengt, werden nu tusschen ons gewisseld. Intusschen werd het eene harer schoone paarden onrustig, waarvoor zij het in het Park beloofde te straffen; het andere volgde zijns makkers voorbeeld, weshalve zij, met eene geoefende hand en verbeten mond, er de zweep duchtig opleide, waarbij zij eene tamelijk koetsiermatige vermaning voegde.

Ik zag, toen zij weggereden was, naar haar om; zij droeg een' kleinen rijhoed, zat in eene koetsiershouding, behandelde hare zweep trots den besten stalkoning, en gedroeg zich over het geheel regt mannelijk. Zij reed op eene snellen draf, en, terwijl zij eene menigte bekenden voorbijreed, hare oogen strak op de paarden gerigt, welker meester te blijven hare uiterste inspanning vereischt, groette zij links en regts met hoofdknikken, gelijk ik huurkoetsiers en rijknechts heb zien doen, wanneer zij makkers ontmoeten, of juist hebben eene anderen voorbij te rijden.

Hoe kunnen voeten, aan de zachtste schreden gewoon, zich in een rijtuig aanzetten, om met woeste kracht een span paarden te teugelen? Hoe kunnen handen die men tot elken prijs zacht en blank houden wil, tot vereelens toe aan stijve leisels trekken? Hoe eene gelaatskleur, die iedere anderen aanval schuwt, door overmatige inspanning en stof zich bederven? IJdelheid alleen moest van zulk een mannen vrouwen - gedrag wederhouden; want de zedelijke terugwerking, wanneer de vrouw de eerste bekoorlijkheid, die zij voor den man heeft, hulpbehoefte, wegwerpt, wanneer zij hem niet meer als haren beschermer aanziet, (en dat behoeft hij immers niet meer te zijn, waar de vrouw zweep of zwaard voert?) deze zedelijke terugwerping schijnt zoodanig eene rostemster het geheel niet te beseffen.

Gedrukt te *Paramaribo*, bij de Erven J. BRINK.